

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Białej Podlaskiej
Zofia Kubińska, Józef Bergier
State Vocational College in Biała Podlaska

ZOFIA KUBIŃSKA, JÓZEF BERGIER

*Students attitudes towards selected aspects of health
at State Vocational College in Biala Podlaska*

**Przejawy postaw wobec wybranych aspektów zdrowia studentów
Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Białej Podlaskiej**

Kultura zdrowotna każdego człowieka jest wynikiem oddziaływania wielu czynników, takich jak: obyczajowość, tradycje, wierzenia i edukacja zdrowotna. Odzwierciedlają ją postawy wobec zdrowia, zachowania zdrowotne, styl życia czyli to wszystko co dotyczy spraw zdrowia (Woynarowska 2001). Najszerszą gamę postaw wobec zdrowia własnego i innych osób przedstawił i scharakteryzował w swoich pracach Maciej Demel (Demel 1974, 1980).

Wśród wymienionych przez autora postaw znalazły się gapiostwo, brutalność, dowcipkowanie, znieczulica, ukazują one sposoby odnoszenia się do cudzej choroby i kalectwa. Postawy ludzi do własnego zdrowia są nader zróżnicowane od irracyjnie przeczułonych do lekkomyślnych i wyolbrzymiających. Są to: lekomania czyli spaczona postawa ludzi do leków, postawa samarytańska, hipochondrii, kancerofobii, hysterii. Skłonność do postawy terrorystycznej (...bo wam umrę), postawa ambitna, snobizmu, postawy wyrachowane i eksploatacyjne. Według autora dobre wychowanie zdrowotne kształtuje dojrzałą postawę do spraw zdrowia, na którą składają się:

- racjonalny, emocjonalnie zrównoważony stosunek do choroby, kalectwa i śmierci,
- poczucie odpowiedzialności za swoje zdrowie i współodpowiedzialności za zdrowie publiczne,
- gotowość i umiejętność spieszenia z pomocą innym.

Jeśli wychowanie zdrowotne się nie uda jest przyczynkiem postaw egocentrycznych (Demel 1980). Każda postawa człowieka wobec zdrowia przejawia się w jego nastawieniu emocjonalno-motywacyjnym, zakresie posiadanej wiedzy i działaniu czyli zachowaniach zdrowotnych.

Celem doniesienia jest poznanie i ukazanie przejawów postaw wobec wybranych aspektów zdrowia studentów turystyki i rekreacji Państwowej Wyższej szkoły Zawodowej w Białej Podlaskiej.

MATERIAŁ I METODA BADAŃ

Badania diagnostyczne przeprowadzono jesienią 2004 roku, wśród 184 studentów II i III roku turystyki i rekreacji w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej. Studenci w większości pochodzą z województw podlaskiego i mazowieckiego.

W badaniach zastosowano metodę sondażu diagnostycznego. Do uzyskania wyników badań wykorzystano autorski kwestionariusz odniesień do postaw wobec wybranych aspektów zdrowia własnego i innych osób. Kwestionariusz zawiera 12 twierdzeń określających przejawy postaw wobec wybranych aspektów zdrowia. Aby ustalić stopień przekonania (nastawienia) wobec każdego twierdzenia zastosowano czterostopniową skalę umożliwiającą zajęcie odpowiedniego stanowiska (-zdecydowanie tak, - raczej tak, - raczej nie, - zdecydowanie nie).

WYNIKI BADAŃ

Zmierzając do ustalenia czy badani studenci przejawiają postawy negatywne czy pozytywne wobec zaproponowanych aspektów zdrowia, zawartych w treściach twierdzeń kwestionariusza, dokonane obliczenia zestawiono w tabeli 1. Z przeprowadzonej analizy wynika, że zdecydowanie największa grupa badanych (70,7%) przejawia pozytywne nastawienie wobec postawy promocji zdrowia zobowiązującej każdego człowieka do systematycznego kontrolowania zdrowia, dbania o nie, wzmacnianie go, zapobieganie chorobom, poszerzanie wiedzy o zdrowiu, dokonywania zmian zachowań prozdrowotnych. Studenci zdecydowanie negatywnie odnieśli się do postawy (abnegacji) lekceważenia zdrowia (65,2%). O tym, że każdy człowiek powinien bezinteresownie udzielać pomocy drugiemu w sytuacji choroby lub zdrowia bez względu na pokrewieństwo jest przekonanych 53,8%, zachowania te są charakterystyczne dla postawy samarytańskiej wielokrotnie opisywanej na kwartach biblii. Niepokojący jest wynik, który ukazuje, że aż połowa badanych (50,0%) jest skłonna uwierzyć w to, że współczesne leki są bardzo skuteczne, wskazuje to na przejawianie postawy lekomanii.

Nieco mniej niż połowa badanych (47,3%) jest skłonna przejawiać postawę znachorstwa twierdząc, że bioenergoterapia, znachorstwo i medycyna naturalna raczej są w stanie uleczyć większość chorób bez ujemnych skutków zdrowotnych. Duża grupa studentów (46,2%) nie jest zwolennikami postawy ambitnej, którą według Demela charakteryzuje skłonność do dysymulacji (ukrywania i łagodzenia rzeczywistego obrazu choroby). Aż 44,0% badanych odniosło się negatywnie do postawy kancerofobii (przekonanie o tym, że nowotwory złośliwe są zawsze dziedziczne co powoduje fobie i lęki). Pozostałe deklarowane przejawy postaw wobec zdrowia dotyczą używania zdrowia do własnego dowartościowania (42,9%), hipochondrii – skrajnego przeczulenia (39,1%), hysterii – wyolbrzymiania i symulacji (38,6%) i postawy eksploatacji czyli maksymalnego wykorzystywania zdrowia do zrobienia kariery, odniesienia sukcesu, wzbogacenia się (31,5%), tab.1.

Tab.1. Przejawy postaw wobec zdrowia badanych studentów

Lp.	Twierdzenia	Odpowiedzi							
		zdecydowanie tak		raczej tak		raczej nie		zdecydowanie nie	
		n	%	n	%	n	%	n	%
1	Współczesne leki są bardzo skuteczne, czyli są w stanie wyleczyć większość zaburzeń psychosomatycznych i chorób bez ubocznych działań	16	8,7	92	50,0	68	37,0	8	4,3
2	Każdy człowiek powinien bezinteresownie udzielać pomocy drugiemu człowiekowi w sytuacji choroby lub zdrowia bez względu na stopień pokrewieństwa	99	53,8	68	37,0	10	5,4	7	3,8
3	Bioenergoterapia, znachorstwo i medycyna naturalna są w stanie uleczyć większość chorób bez ujemnych skutków zdrowotnych	11	6,0	87	47,3	81	44,0	5	2,7
4	Nie ma ludzi całkowicie zdrowych. Każdy z nas nosi w sobie jakąś chorobę tylko o tym nie wie	41	22,3	72	39,1	52	28,3	19	10,3
5	W czasie każdej choroby należy zakładać (myśleć i mówić o tym), że jej przebieg w każdej chwili może się bardzo pogorszyć i stać się niemożliwym do opanowania	27	14,7	42	22,8	46	25,0	69	37,5
6	Nowotwory złośliwe są w rodzinie zawsze dziedziczne. Jest to prawdziwy powód do niepokoju i lęku	13	7,1	61	33,2	81	44,0	29	15,8
7	Człowiek nie powinien lekceważyć nawet najmniejszych oznak (symptomów) choroby. Koniecznie powinien się tym zainteresować. Zlekceważenie tych oznak może doprowadzić do śmierci	68	37,0	71	38,6	35	19,0	10	5,4
8	Każdy człowiek ma zdrowie po to aby je maksymalnie wykorzystać przede wszystkim do robienia kariery (zawodowej, sportowej), odniesienia w życiu sukcesu, wzbogacenia się (dorobienia)	30	16,3	58	31,5	49	26,6	47	25,5
9	Nie powinno się informować (narzekać) o swoich dolegliwościach „chorobowych” osób bliskich nawet wówczas, gdy jest się ciężko chorym.	13	7,1	24	13,0	62	33,7	85	46,2

Lp.	Twierdzenia	Odpowiedzi							
		zdecydowanie tak		raczej tak		raczej nie		zdecydowanie nie	
		n	%	n	%	n	%	n	%
10	Żyjemy w takich czasach (postępu w medycynie), że nie należy przejmować się własnym zdrowiem, samemu o nie zabiegać. Od tego są lekarze, oni powinni zajmować się stanem naszego zdrowia i nas leczyć	7	3,8	12	6,5	45	24,5	120	65,2
11	Każdy człowiek powinien być przekonany o tym, że ma najlepsze, najmocniejsze zdrowie, często o tym mówić i uważać swoje zdrowie za niezawodną wartość	48	26,1	79	42,9	42	22,8	15	8,2
12	Obowiązkiem każdego człowieka jest systematyczne kontrolowanie własnego zdrowia, dbanie o nie, wzmacnianie go, zapobieganie chorobom, poszerzanie wiedzy o zdrowiu, zmiana zachowań antyzdrowotnych	130	70,7	41	22,3	5	2,7	8	4,3

PODSUMOWANIE I WNIOSKI KOŃCOWE

Edukacja prozdrowotna realizowana w rodzinie i szkole ma na celu rozwijanie zdolności i umiejętności życiowych człowieka ukierunkowanych na wybór prozdrowotnego stylu życia. Jednak należy pamiętać, że nie zmuszanie i nakazy, a zrozumienie, czyli świadome uczestniczenie prowadzi człowieka do pozytywnej, prozdrowotnej samorealizacji (Demel 1980, Woynarowska 2001).

Własny, odpowiedzialny udział we wspomaganiu rozwoju i doskonaleniu zdrowia poprzedzony jest różnorodnymi przejawami postaw wobec aspektów zdrowia. Poznanie ich charakteru i zakresu informuje gdzie jesteście, w drodze do dojrzałej postawy prozdrowotnej, i co należy zmienić.

Szczegółowa analiza przejawów postaw wobec zdrowia studentów turystyki i rekreacji PWSZ w Białej Podlaskiej pozwoliła sformułować następujące wnioski:

1. Niemal $\frac{3}{4}$ respondentów zdecydowanie stwierdziło, że obowiązkiem każdego człowieka jest systematyczne kontrolowanie własnego zdrowia, dbania o nie, wzmacnianie go, zapobieganie chorobom, poszerzanie wiedzy o zdrowiu, zmiana zachowań antyzdrowotnych. Te zdecydowane przekonania deklarowane przez studentów wskazują na ukształtowaną dojrzałą postawę promocji zdrowia.
2. Poczucie odpowiedzialności i obowiązku wobec własnego zdrowia charakteryzuje postawę aktywną (nie pozwalającą lekceważyć zdrowia i oczekiwać na usługi lekarskie) zaprezentowało 65,2% studentów. Stanowi to przesłankę wniosku, że zdrowie jest dla nich wartością uznawaną i realizowaną.
3. Przejawy zachowań charakterystyczne dla postawy samarytańskiej wobec zdrowia czyli bezinteresowny obowiązek udzielania pomocy drugiemu człowiekowi w zdrowiu i chorobie bez względu na pokrewieństwo silnie zaakcentowała ponad połowa badanych (53,8%).
4. Wzrastająca produkcja, dostępność i reklama leków tworzą nowe zjawisko, mody na samodzielne zażywanie leków, nie zawsze w celach leczniczych. Takie zachowania wynikają z naiwnej wiary w skuteczność i brak szkodliwego wpływu leków na zdrowie. Połowa badanych studentów raczej jest skłonna uwierzyć, że współczesne leki, są bardzo skuteczne, mogą wyleczyć większość zaburzeń psychosomatycznych i chorób. Według Demela lekomania to spaczona postawa ludzi do leków (Demel 1974).

PIŚMIENNICTWO

1. Demel M., 1974, Wychowanie zdrowotne geneza i perspektywy. W: Wychowanie zdrowotne w szkole. PTNKF Zarząd Główny, wyd. Sport i Turystyka, Warszawa, s.14-18.
2. Demel M., 1980, Pedagogika zdrowia. WSiP, Warszawa, s.116-121.
3. Woynarowska B., Sokołowska M., 2001, Ścieżka edukacyjna – edukacja prozdrowotna i promocja zdrowia w szkole. KOWEZ, Warszawa.

STRESZCZENIE

Na kulturę zdrowotną człowieka składają się jego postawy wobec zdrowia własnego i innych osób. Postawy te są realizowane w zachowaniach zdrowotnych.

Celem doniesienia jest ukazanie przejawów postaw wobec wybranych aspektów zdrowia studentów turystyki i rekreacji PWSZ. Do badań zastosowano metodę sondażu diagnostycznego z wykorzystaniem kwestionariusza zawierającego 12 twierdzeń i czterostopniową skalę umożliwiającą zajęcie adekwatnego stanowiska przez badanych. Analiza wyników badań wskazała, że:

Największa grupa badanych przejawia pozytywne nastawienie wobec postawy promocji zdrowia (70,7%), a negatywne wobec postawy lekceważenia zdrowia (65,2%). Pozytywne odniesienie wobec postawy samarytańskiej prezentuje 53,8% badanych i 50,0% wobec lekomanii.

SUMMARY

Human health culture includes attitudes towards his own and the others health. These attitudes are realizing in pro-healthy behaviours.

The aim of the article is to show students attitudes towards selected aspects of health. Examined students study tourism and recreation at State Vocational College in Biala Podlaska.

The research was conducted by means of the questionnaire included 12 statements and four-extent scale. This method enables students to opt for adequate standpoint.

The analysis of obtained results show, that 70,7% of examined students have positive attitudes to promotion of health, and 65,2% of students are against disrespect of health. 53,8% of students present positive attitude towards Samaritan stance. Moreover 50,0% of them have positive attitude to pill addiction.